

Historie ŠK Caissa Třebíč

Miroslav Michálek a Jan Kalendovský (březen 2008)

Třebíč se na šachové mapě objevila poměrně pozdě – v roce 1921 zde byl založen Šachový odbor Sportovní společnosti Třebíč se sídlem v Mottlově kavárně. Kromě toho se hrávalo i v dalších v kavárnách a restauracích, zejména v Dělnickém domě. Ale již v červnu 1922 se místní šachisté v čele s prof. Šabršulou dokázali vzepnout k veliké akci – I. sjezdu tehdejší Brněnské šachové župy s řadou turnajů, zápasů, bleskových a řešitelských soutěží. Hrál se v budově místního gymnázia, večer se pak účastníci sjezdu osvěžovali ve stinné zahradě nádražní restaurace, neboť během dne byla velká parna. Mistrovský turnaj hrálo 8 borců a skončil mrtvým během mezi brněnským Englem a znojemským učitelem Gargulákem, kteří získali 5,5 bodu. Užší zápas o titul mistra Brněnské župy pak hladce vyhrál Jindřich Engel 2:0. V samostatné Třebíči byl tehdy neoficiálním přeborníkem města Jan Smrž. Prvním předsedou šachového klubu byl Josef Kopečný, sídlem klubu kavárna u Mottlů na Karlově náměstí. Zakládající členy byli pánové Doválek, Veselý, Vacek a Pohan. Organizováno bylo více než 40 aktivních hráčů a kromě nich existovali tzv. přispívající členové, kteří sice aktivně nehráli, ale přispívali na činnost klubu. Prvním oficiálním mistrem města Třebíče byl v roce 1929 prof. Šabršula. Byl profesorem Obchodní akademie, romanopiscem a autorem řady odborných publikací.

Začátkem 30-tých let přibývalo členstva a mezi známé šachisty patřili Kratochvíl, Janík, Hurt st., Jaitner a JUDr. Iša a rovněž JUDr. Artur Mandler, který působil v Třebíči jako advokát a byl silným praktickým hráčem, ale zejména světově proslulým úlohářem. Byl velkým přítelem velmistra Richarda Rétiho a vydal po jeho smrti sbírku Rétiho studií s podrobnými komentáři. V tehdejší době se nehrály pravidelné soutěže družstev, ale pouze turnaje v rámci klubu a zápasy mezi městy. Např. první přátelský zápas mezi Znojmem a Třebíčí skončil vítězstvím Znojma 8,5:4,5 a rovněž odvetný zápas v Třebíči vyhráli hosté 6:7. Další zápasy byly sehrány s Jihlavou, Velkým Meziříčím, Náměští nad Oslavou atd. V červenci 1935 se konal mistrovský turnaj k 600. výročí města Třebíče za účasti 8 hráčů, v němž zvítězil Ehrlich (5 bodů) před Brachem (oba z Brna) a Gargulákem (4 body), Mandler obsadil 5. místo (3 body). O turnaji byla zpráva i v časopise Československý šach. V roce 1939 JUDr. Mandler odešel z Třebíče, ale do klubu přišli další mladí hráči Malý, Materna, Kopic, a Urban, který se stal v roce 1937 mistrem Brna. Následně začali hrát Hurt ml, Šimeček a další. V této době došlo k velké obměně členské základny.

Během války vládl v Třebíči čilý šachový ruch a začalo se hrát i v hotelu Zlatý Kříž. Hodně se hrál bleskový šach na diktát a volné partie. V roce 1941 se stal přeborníkem Třebíče Bohumil Urban, statkář z nedalekých Kracovic. Župní věstník z roku 1941 uvedl, že: „Mile překvapil

mladý hráč Miroslav Hurt, dosáhnuv v těžké soutěži přes 50 % bodů“. Za okupace bylo sehráno i památné utkání Materna–Kopic, které trvalo nepřetržitě 40 hodin a je popsáno v kronice klubu a hovoří se o něm z generace na generaci třebíčských šachistů.

Po osvobození v roce 1945 se Třebíč v rámci Brněnské šachové župy příliš neprosazovala, teprve po r. 1949 se začala pravidelně účastňovat soutěží družstev i jednotlivců v rámci Jihlavského kraje. Stále více se prosazovali mladí hráči Hobza a Hurt, kteří patřili k nejlepším. Zúčastnili i polofinále mistrovství ČSR, která se hrála v Třebíči, a to Hobza v roce 1959 a Hurt v roce 1960. Z těchto turnajů je např. památná výhra Františka Hobzy s Františkem Pithartem a známá je i partie budoucího velmistra Lubomíra Kaválka s Miroslavem Hurtem, kterou však tehdejší velký talent československého šachu a budoucí reprezentant vyhrál. Mezi další známé třebíčské hráče v této éře patřili Dr. Strítecký, Dr. Samek, Dr. Krátký, Dvořáček, Dudr a bratři Kopeční, synové prvního předsedy šachového klubu. V roce 1956 byla založena Tělovýchovná jednota Spartak Třebíč, do níž byl začleněn i oddíl šachů. Kromě toho se šachisté začali organizovat i v dělnické čtvrti Třebíče-Borovině, kde se známých hráčů působili Nechvátal a Sygan. Ovšem šachy se zde velmi aktivně hrály již za války a po osvobození se Borovina proslavila velkým bleskovým turnajem.

V šedesátých letech došlo k přílivu mladých hráčů, z nichž vynikali např. Karel Hurt, Havlát, Vajsar, kteří slavili úspěchy jak v dorosteneckých kategoriích, tak mezi dospělými. Systematicky se s mládeží začalo pracovat až počátkem sedmdesátých let pod vedením další známé postavy třebíčského šachu, učitele Jaroslava Malého, který v šachovém kroužku Domu pionýrů a mládeže v Třebíči vchoval desítky mladých šachistů a šachistek. Největšího úspěchu v mládežnické kategorii dosáhnul třebíčský šach v letech 1975–1976, kdy Spartak Třebíč zvítězil v žákovské kategorii Velké ceny ČSSR, které se zúčastnilo v sérii 31 turnajů 349 družstev a 1618 hráčů! Základní sestavu tvořili Libor Beroun, Milan Werl, Jan Tesař a Zdeněk Kucián a dále zasáhli do hry Michal Kolman, Miroslav Michálek, Pavel Škrdla a na dívčí šachovnici (tato se nehrála na všech turnajích) Jitka Pleskačová. Dnes jsou z těchto jmen šachově aktivní bohužel pouze Jan Tesař a Miroslav Michálek.

Oddíl byl aktivní i jako pořadatel turnajů. Např. v roce 1974 se hrál v Třebíči jak Jihomoravský krajský přebor žen (zvítězila Chalupová z Brna), tak Jihomoravský krajský přebor mužů, který skončil mrtvým během brněnského Štefla a Ševčíka, rodáka z Přešovic u Rouchovan. Užší zápas o titul krajského přeborníka v září 1974 vyhrál domácí hráč Vladimír Ševčík v poměru 2,5:1,5. V roce 1977 došlo ještě k jedné významné události. Šachový oddíl přesídlil z hrací místnosti v hotelu "Podlipný" u vlakového nádraží do Sportovní haly Leopolda Pokorného, kde měl azyl dlouhých následných 28 let.

Počátkem 80. let došlo v důsledku zprovoznění Jaderné elektrárny v nedalekých Dukovanech k velkému přílivu obyvatel do regionu a tím i zvýšení počtu členů šachového oddílu až na 70 hráčů! Objevila se nová jména jako Kičmer, Odstrčil, Paluch, Hulín, Skořepa, Zachariáš a další, z nichž většina již byla zkušenými šachisty z jiných klubů. Protože stále ještě byli aktivní šachisté starší generace (Hobza, Hurt, Kopečný, Dr. Krátký, Malý...) a dařilo se i tehdejší mladé generaci místních odchovanců (Veselý, Huňáček, Tesař, Michálek, Prokeš, Petru...) nastala velká konjunktura třebíčského šachu. Dařilo se zejména v soutěži družstev, která vyvrcholila až postupem do I. ligy (druhá nejvyšší soutěž) a zejména pořadatelstvím mnoha mezinárodních turnajů, nejprve pod názvem "Dukovanské věže", na které po úmrtí velké osobnosti třebíčského šachu Miroslava Hurta v roce 1986 neméně úspěšně navázaly jeho memoriály. Ve stejném roce došlo ke zrušení Spartaku Třebíč a na základě slučovací valné hromady vznikla nová tělovýchovná jednota TJ Třebíč, jejíž výkladní skříňi byli kromě extraligových kuželkářů i šachisté. Koncem osmdesátých a začátkem devadesátých let minulého století na šachové mapě tehdejšího Československa zaujímal Třebíč významné místo a v jejich barvách hrálo i mnoho známých brněnských šachistů (Jurka, Mudrák, Vyskočil, Věchet, D. Pospíšil a další).

Politické a společenské změny ve společnosti však ve svém důsledku znamenaly velký ústup ze slávy třebíčského šachu. Spousta hráčů a funkcionářů dala zcela logicky přednost budování profesní kariéry a svým podnikatelským aktivitám, došlo nejprve k útlumu a posléze k úplnému ochromení klubovního života. "A" družstvo se postupně propadlo z I. ligy až do krajského přeboru (ostatní družstva se postupně z personálních důvodů přestala stavět), nehrály se klubovní a okresní přebory a došlo k drastickému úbytku členů. Spousta hráčů zcela zanechala aktivní činnosti nebo se z Třebíče z důvodu změny zaměstnání odstěhovali, někteří raději změnili klubové barvy nebo hostovali v jiných oddílech. Po úmrtí učitele Jaroslava Malého a Vladimíra Kopečného zcela zanikla jakákoliv práce s mládeží. Oddíl obětavě udržoval při životě Josef Sedlák, bývalý úspěšný basketbalista a velký šachový fanda, nicméně na zašlou slávu se pouze občas vzpomínalo na Josefově zahradě nebo v třebíčských hospůdkách u blicek. Protože hrací místnost byla mnohdy již na hranici regulérnosti (neodpovídající minimální teplota při zápasech) a absence jakýchkoli investic do Sportovní haly ji učinila již prakticky neobyvatelnou, zdálo se, že osud třebíčského šachu pod hlavičkou TJ Třebíč je zpečetěn.

V červnu 2005 došlo z podnětu autora těchto řádků k založení občanského sdružení ŠK Caissa Třebíč, které mělo pouhých 11 (!) členů, jež ohlásili hromadný přestup do nově založeného subjektu a hrací místností se stal dlouhodobě pronajatý salonek v 6. patře příjemného prostředí hotelu Atom. Během necelých tří let existence můžeme směle bilancovat: šachový klub má více než třicet členů a několik hostujících hráčů včetně dvou "cizinců" ze Slovenska a čtyři družstva hrají soutěže od 2. ligy po regionální přebor, díky partnerům je finančně zabezpečen, má vlastní a pravidelně aktualizované webové stránky a nový hrací materiál včetně digitálních hodin. Povstal třebíčský šach jako bájný pták Fénix z popela, nebo jde jen o dočasné zmrtvýchvstání dříve tak úspěšného klubu? To ukáží až následující roky...

P.S. Více o minulosti třebíčského šachu se dozvíte z připravované publikace autorů Miroslava Michálka a Jana Kalendovského s pracovním názvem "Historie šachu v Třebíči".

Na 64 polích v Třebíči – Borovině – historie

Zdeněk Kenovský (prosinec 2013)

Jak jsem již dříve slíbil, pátral jsem po co nejstarších informacích o šachu v Třebíči – Borovině. Oslovil jsem postupně několik „pamětníků“, kteří podali informace, kde lze něco získat. Nakonec jsem dostal velmi kvalitní podklady od Adolfa Remera – dlouholetého výborného šachisty a od Pavla Maláta – obětavého sportovního funkcionáře BOPO Třebíč. Tím bych chtěl doplnit již dříve zpracovanou historii šachu v Třebíči, kterou zpracoval Dr. Miroslav Michálek, o část týkající se šachu v Třebíči – Borovině.

Nejstarší historii cituji z knihy „**Uz je to 25 let...**“. Jedná se o útlou knihu k 25 výročí sportovních klubů v Třebíči – Borovině, vydanou v roce 1961. Kniha mapuje počátky: borovinské kopané, české házené, těžké atletiky (zápas, box), cyklistiky, odbíjené, kuželek, hokeje, všeobecné průpravy a šachů.

Jedná se o přepis dokumentu.

Na c ty ias edesa ti poli ch

Sachová hra měla v Borovině odedávna své nadšené ctitele, ale šachový klub zde byl založen teprve v roce 1944. Hra v šachy se těšila stále větší oblibě, takže již v roce 1944 se Borovinští pustili do turnaje o přebor klubu, jehož vítězem se stal Vilém Petrželka. Téhož roku byly uspořádány dvě simultánní produkce a to šachisty zvláštní třídy Viktora Petříka ze Zlína a přeborníka Čech a Moravy mistra šachu Karla Opočenského, vždy proti 30 hráčům.

V roce 1945 měl šachový klub 42 registrovaných členů a úspěšně zasáhl do přeboru kraje Jihlava, pořádaných v rámci celostátní odborářské soutěže družstev. Činnost šachového odboru při závodním klubu ROH byla v příštích letech velmi bohatá. My však v této stati se zaměříme jen na některé významnější akce.

Jednou z nich byla návštěva mistra sportu inž. Jaroslava Stajnara mezi borovinskými šachisty, který zde po přednášce o šachu v SSSR sehrál simultánku nejdříve proti 40 hráčům a podruhé proti 45 šachistům.

Již 16.12.1951 se stávají naši šachisté přeborníky kraje v bleskové hře a dobývají v Jihlavě 1. cenu družstva. Rovněž titul přeborníka Jihlavského kraje v jednotlivcích získává člen našeho šachového odboru dr. Svojmír Pospíšil.

K uctění památky prof. Jana Sabršuly, umučeného za okupace v koncentračním táboře v Osvětimi, pořádali borovinští šachisté několik ročníků „Sabršulova memoriálu“, jehož trojnásobným vítězem se stal M. Hurt, který získal putovní pohár. Dne 7.6.1952 došlo v Třebíči k meziměstskému utkání Třebíč – Jihlava na 26 šachovnicích a naši šachisté přesvědčivě zvítězili v poměru 17:9. Pozoruhodné je, že na prvních 13 šachovnicích nedocílili Jihlavští ani jediného vítězství. Značný rozdíl osmi bodů byl důkazem nejen velké síly a vyrovnanosti našich hráčů, ale svědčil i o masovém rozšíření a zkvalitnění královské hry v Třebíči – Borovině.

V říjnu v roce 1952 byla uspořádaná v Třebíči v Dělnickém domě simultánní produkce šachisty zvláštní třídy Ervína Rosenblata z Prahy, které se zúčastnilo 28 členů našeho šachového odboru. Z reprezentantů našeho závodu nad ním zvítězili Hurt, Sygan a Kratochvíl.

Šachový odbor se dobře podílel i na propagaci ušlechtilé hry častými relacemi v závodním rozhlase, zprávami v závodním časopise Tep Boroviny a spolupracoval i s naším fotokroužkem. Na podzim v roce 1952 měl šachový odbor pěknou expozici na výstavě, kterou pořádal Závodní klub ROH ZGK, aby tak ukázal nejširší veřejnosti výsledky své bohaté činnosti. Do šachového odboru se přihlásilo v té době mnoho nových zájemců, takže lze mluvit o „zlatém věku šachové Třebíče – Boroviny“, která tehdy sdružovala v jediném šachovém odboru při Závodech G. Klimenta na 70 šachistů. Na dokreslení stojí uvést za zmínku, že II.ročník Memoriálu prof. Jana Sabršuly, pořádaného občanským šachovým klubem v Třebíči v roce 1949, zúčastnilo se pouhých 7 hráčů (dr .Samek, Capek, Hobza a Čecháček z Třebíče. Z Boroviny Jan Mach, Josef Skalka a Fr. Kratochvíl), zatímco V. ročník v roce 1952 se hrál za účasti 36 šachistů, rozdělených do tří skupin.

Zařazením šachu do tělovýchovy a sportu byl v roce 1954 utvořen šachový oddíl tělovýchovné jednoty JISKRA Třebíč – Borovina. Zatímco hybnou pákou šachového života v Třebíči byl donedávna jediný šachový oddíl při Závodech Gustava Klimenta, pěstování šachu na masové základně dal jmenovaný oddíl vznik dalším štyřem oddílům a to Slavoji, Slovanu OUNZ,

Spartaku ZMS a Tatranu UP závody, takže Jiskra Borovina sdružovala po ustanovení nových oddílů v Třebíči již jen 38 milovníků královské hry. Při této příležitosti je nutno uvést, že jádro nově vzniklých oddílů tvořili právě mnozí agilní hráči z dřívějšího šachového odboru a později z Jiskry Borovina. Jejich zásluhou se pak šachová hra v Třebíči ještě více rozšířila a tím i hráčská kvalifikace byla na vzestupné úrovni. Borovinští šachisté ihned navázali přátelské styky se šachisty z nově utvořených oddílů a první přátelské utkání sehráli s Tatranem Spojené UP závody na 9 šachovnicích, které skončilo vítězstvím borovinských v poměru 6:3. K dalšímu měření sil došlo se spartakovci ze Západomoravských strojírny v Třebíči na 8 šachovnicích a střetnutí skončilo opět přesvědčivým vítězstvím borovinských .5,5 : 2,5.

Rozvoj šachu v Třebíči dokumentovalo i velké propagační meziměstské utkání Třebíč – Borovina – Jihlava, ke kterému došlo z iniciativy borovinských a třebíčských šachistů a hrálo se v Jihlavě dne 19.12.1945 na 40 šachovnicích. Skončilo jen těsnou porážkou jihlavských šachistů v poměru 20,5 : 19,5. Meziměstské utkání Třebíč – Pardubice na 23 šachovnicích v Pardubicích skončilo nerozhodně 11,5 : 11,5 a meziokresní zápas Třebíč – Borovina proti Jindř. Hradci na 15 šachovnicích v Jidř. Hradci vyhráli opět naši šachisté 9 : 6. V měsících lednu a únoru 1954 byl pořádán naším oddílem turnaj o přebor města Třebíče, v dubnu pak I.ročník velikonočního turnaje za účasti mistra šachu K. Průchy z Prahy, několika kandidátů na titul mistra sportu a šachistů I.třídy z Třebíče – Boroviny.

Sachový oddíl Jiskra Borovina vykonal pěkný kus dobré práce především na poli propagace šachové hry v celém Jihlavském kraji. Proto mu sekce šachu při SVTVS v Praze světila významnou šachovou událost – uspořádání polofinále ženského přeboru CSR, které naši funkcionáři úspěšně připravili a řídili ve dnech 20.-28.června 1954. Vítězkou turnaje se stala suverénně přebornice Košického kraje Magda Lopušná, která bez jediné prohry dosáhla 9 bodů z 10 možných.

Mnoho stránek by se mohlo popsat o „Velkých bleskových turnajích šestičlenných družstev“, kterých dosud uspořádal šachový oddíl Jiskra Borovina celkem dvanáct. Tradiční bleskový turnaj v Borovině byl vždy nejen největším šachovým podnikem býv. Jihlavského kraje, ale i dostaveníčkem elitních družstev z různých krajů republiky. Velkou popularitu a úžasnou oblibu borovinských turnajů dokumentuje na příklad rekordní počet družstev na VIII.ročníku v roce 1954, jehož se zúčastnilo 50 šestičlenných kolektivů z 5 krajů CSR, tedy 300 hrajících šachistů. Není rovněž bez zajímavosti, že na turnaje přijeli několikrát i šachisté ze Slovenska. Turnaje se konaly z pověření šachové sekce KV CSTV vždy v rámci oslav Měsíce čs. – sovětského přátelství a byly dotovány věcnými cenami pro vítězná družstva a větším počtem hodnotných cen pro nejlepší jednotlivce.

Borovinský bleskový maraton byl osvědčenými funkcionáři pokaždé vzorně připraven a organizačně dokonale zvládnut, takže plnil po všech stránkách své poslání. Naše družstvo bylo ostatním důstojným soupeřem, neboť v I.finálové skupině obsazovalo vždy některé z čestných předních míst.

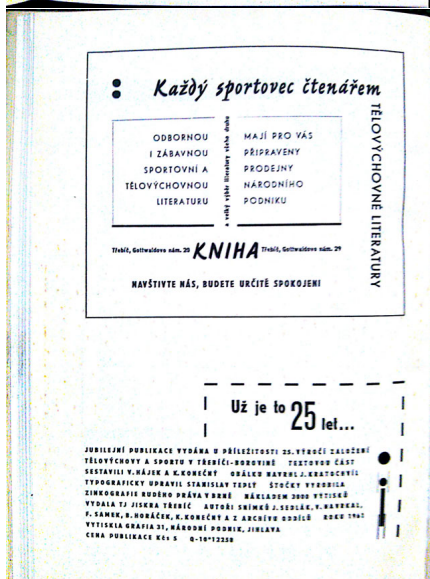
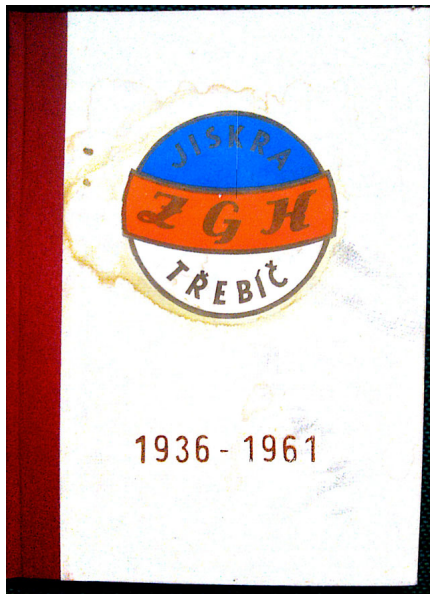
Sachové události z posledních let jsou jistě v živé paměti všech, a proto se zmíníme jen letmo o některých z nich. Sachisté Jiskry se stali trojnásobnými přeborníky okresu Třebíč a to v letech 1957 až 1959. Přeborníkem oddílu na rok 1958 se stal F. Sygan, který získal 9 bodů z 10 možných. V roce 1959 dosáhl titulu přeborníka nejmladší člen oddílu Jiří Křeček a současně získal I.výkonnostní třídu s 8 body z 10 možných.

V roce 1960 obsadili naši šachisté II.místo v krajské soutěži osmičlenných družstev. Titul přeborníka vybojoval v roce 1960 opět F. Sygan se 7,5 body z 9 možných bez prohry před VI. Herynkem a Jos. Skalkou.

Ze stručného přehledu o činnosti borovinských šachistů je zřejmé, že dobře reprezentovali tělovýchovnou jednotu, jejíž 25.výročí trvání letos slavíme. Borovinští šachisté jsou připraveni dosáhnout ještě cennějších úspěchů, kterými chtějí šířit dobrou pověst nejen tělovýchovné jednotě Jiskra, ale i národnímu podniku také na poli sportovním.

Tolik citace z uvedené publikace z roku 1961.

Dále se mi podařilo získat některé unikátní fotografie z této publikace:

Historie šachu v Třebíči

Napsal uživatel Miroslav Michálek, Jan Kalendovský, Zdeněk Kenovský

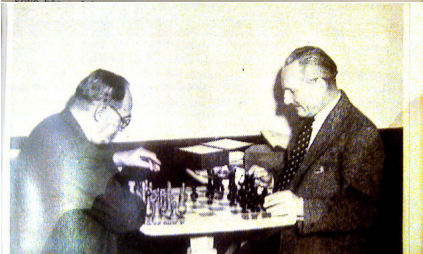

Po mnoho let se staly středem pozornosti šachové veřejnosti velké turnaje v bleskové hře. Turnaj „v bleskouce“ se již hrál v Borovině v roce 1951. V popředí borovinští šachisté Mach a Bulant (vlevo).

Šachová hra měla v Borovině vždy hodně zájemců a dostatek ciztělů. Vpravo na snímku borovinští šachisté při boji o mistrovské body.

Dále se můžete podívat z několika fotografií a textů z kronik sportovních oddílů TJ BOPO:

Úspěšní dlouholetí hráči šachového oddílu Dr. Uhlíř a Remar

